

ЈАВНО ВОДОПРИВРЕДНО ПРЕДУЗЕЋЕ ВОДЕ ВОЈВОДИНЕ НОВИ САД

21101 Нови Сад, Булевар Михајла Пупина 25

тел: 021/4881-888 централа, кориснички центар 0800/21-21-21

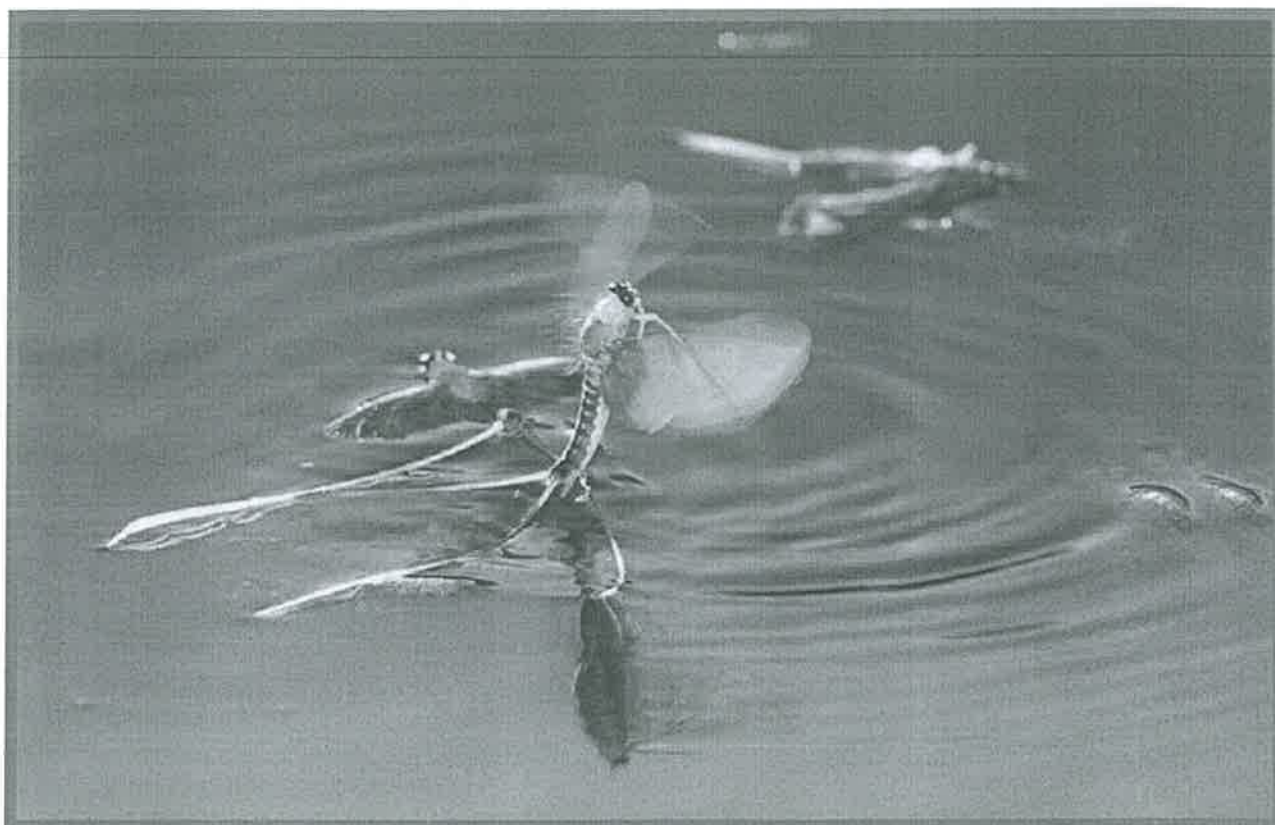
ПИБ: 102094162, Матични број: 08761809, Е-пошта: eposta@vodevojvodine.rs

www.vodevojvodine.com

Е-mail: office@vodevojvodine.com

Број 11-177/30
31 DEC 2024 год.
НОВИ САД

**ГОДИШЊИ ПРОГРАМ УПРАВЉАЊА
ПАРКОМ ПРИРОДЕ „МРТВАЈЕ ГОРЊЕГ ПОТИСЈА“ ЗА 2025. ГОДИНУ**

Нови Сад, новембар 2024. године

САДРЖАЈ:

УВОД

1. ПРИКАЗ ГЛАВНИХ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ
2. ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА
3. УСЛОВИ ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ И МИШЉЕЊЕ О ИСПУЊЕНОСТИ УСЛОВА ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ
4. ПРИОРИТЕТНЕ АКТИВНОСТИ И МЕРЕ НА ЗАШТИТИ, ОДРЖАВАЊУ, ПРАЋЕЊУ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊУ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ
5. ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНО - ИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА
6. ПРОСТОРНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА И ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ НА ОДРЖИВОМ КОРИШЋЕЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ, РАЗВОЈУ И УРЕЂЕЊУ ПРОСТОРА
7. АКТИВНОСТИ НА ПРОМОЦИЈИ ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА
 - Еко маркетинг
 - Туризам и рекреација
8. ОБЛИЦИ САРАДЊЕ И ПАРТНЕРСТВА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУГИМ ВЛАСНИЦИМА И КОРИСНИЦИМА НЕПОКРЕТНОСТИ
9. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И ДРУГЕ МАТЕРИЈАЛНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ИЗВРШАВАЊЕ ПОВЕРЕНИХ ПОСЛОВА У УПРАВЉАЊУ ЗАШТИЋЕНИМ ПОДРУЧЈЕМ И НАЧИН ЊИХОВОГ ОБЕЗБЕЂЕЊА

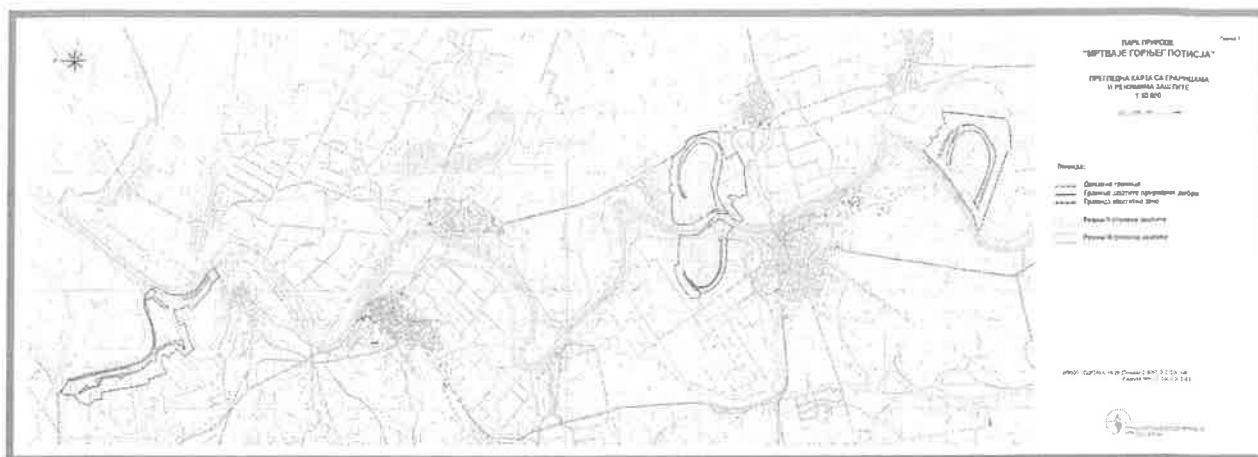
УВОД

Парк природе „Мртваје горњег Потисја“ до сада није имао статус заштићеног подручја. Поступак заштите природног подручја покренут је 25.04.2013. када је Покрајински завод за заштиту природе доставио студију заштите Парка природе „Мртваје горњег Потисја“ Покрајинском секретаријату за урбанизам и заштиту животне средине, као надлежном органу АП Војводине. Министарство заштите животне средине 16.11.2017. обавестило је јавност о поступку покретања заштите природног подручја II (друге) категорије, као Парк природе „Мртваје горњег Потисја“. Парк природе „Мртваје горњег Потисја“ проглашен је 29.08.2023. на седници Скупштине Аутономне покрајине Војводине када је донета Покрајинска скупштинска одлука о проглашењу Парк природе „Мртваје горњег Потисја“.

Пре проглашења заштићеног подручја, делови Парка природе „Мртваје горњег Потисја“ били су издвојени у информационом систему Покрајинског завода за заштиту природе као делови еколошке мреже реке Тисе. Проглашењем Парка природе дефинисано је подручје са очуваним влечним стаништима које обухвата четири просторне целине (мртваје): Мртва Тиса наспрам Ђале (Хоргошка Мртваја), Пана, Буџак и Батка. Мере заштите су одређене у циљу очувања преосталих фрагментисаних природних и полуприродних станишта, која су значајна за очување биолошке разноврсности.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПАРКУ ПРИРОДЕ	
Назив заштићеног подручја	Парк природе "Мртваје горњег Потисја"
Категорија заштићеног подручја	II категорија
Датум проглашења заштићеног подручја	29.08.2023.
Акт о проглашењу заштићеног подручја	Покрајинска скупштинска одлука о проглашењу Парка природе „Мртваје горњег Потисја“
Површина	304,7745 ha
ИНФОРМАЦИЈЕ О УПРАВЉАЧУ	
Управљач	ЈВП "Воде Војводине"
Адреса	Булевар Михајла Пупина 25, 21000 Нови Сад
Телефон	021/4881-888
Интернет сајт	www.vodovojvodine.com
e-mail	office@vodevojvodine.rs

У складу са чланом 54. став 4. Закона о заштити природе ("Сл. гласник РС", бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 - испр., 14/2016 и 95/2018 - др. закон и 71/2021) и одредбе члана 16. става 1. Покрајинске скупштинске одлуке о заштити Парка природе „Мртваје горњег Потисја“ („Сл. лист АП Војводине“ бр. 35/2023), доноси се Годишњи програм управљања Парком природе „Мртваје горњег Потисја“ за 2025. годину.

1. ПРИКАЗ ГЛАВНИХ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

Заштићено подручје Парк природе „Мртваје горњег Потисја“ налази се у северном и средњем делу Војводине, уз леву и десну обалу реке Тисе, на територији општина Кањижа, Сента и Чока. Обухвата четири одвојене мртваје: Мртву Тису наспрам Ђале (Хоргошку мртвају), Пану, Буџак и Батку.

На крајњем северу Војводине, уз десну обалу реке Тисе налази се Мртва Тиса наспрам Ђале. Средина корита мртваје чини државну границу са Мађарском, тако да десна обала чини део заштићеног подручја. Овај локалитет припада општини Кањижа.

Северно од Сенте, уз десну обалу Тисе налази се локалитет мртваја Пана и припада општини Сента. Мртваја Буџак налази се уз леву обалу Тисе између насеља Чока и Санад, и заједно са Паном чини тзв. Санадску осмицу, односно

облик некадашњег тока Тисе. Мртваја Батка налази се уз леву обалу Тисе између насеља Падеј и Остојићево. Припада општинама Сента и Чока.

На повшини од 304,77 ha, коју Парк природе „Мртваје горњег Потисја“ заузима, успостављен је двостепени режим заштите, режим заштите II и III степена. Око Парка природе „Мртваје горњег Потисја“ успоставља се заштитна зона која обухвата површину од 2100,23 ha.

Режим заштите II степена износи 166,34 ha или 54,58% заштићене површине. Спроводи се на делу заштићеног подручја са делимично измењеним екосистемима од великог научног и практичног значаја. Обухвата следеће локалитете: старе насипе уз Мртву Тису наспрам Ђале и Пану са очуваном степском вегетацијом, водена огледала мртваја Пана, Буџак и Батка, аутохтоне шумарке беле врбе (*Salix Alba*) и топола (*Populus sp.*) у небрањеном делу Тисе

и два станишта ларви тиског цвета (*Palingenia longicauda*) у обалском делу Тисе.

Режим заштите III степена износи 138,44 ха или 45,42% заштићене површине. Спроводи се на делу заштићеног подручја са делимично измењеним и/или измењеним екосистемима од великог научног и практичног значаја. Обухвата водено огледало Мртве Тисе наспрам Ђале, шумарке на потесу Ердгук, канал на Мартоношкој мртваји, део плавног подручја Тисе с насипом и почетни јужни и северни део мртваје Буџак, као и околни простор мртваје Буџак до старог насипа са шумарцима и обрадивим површинама и њеном северном делу.

Мртваје горњег Потисја саставни су делови еколошког коридора Тисе, значајни за очување биодиверзитета влажних станишта. Представљају значајну компоненту ширег подручја и значајна су као места задржавања воде. Динамика плавлјења околних влажних станишта дешава се сезонски, највише током средине пролећа и у другој половини јесени. Због значајне биомасе дрвећа и зељастих биљака, ова станишта су природни пречистачи загађења из околине и станишта типа рефугијума за заштићене и угрожене врсте биљака и животиња које су некада насељавале широки појас поплавног подручја Тисе.

На основу Правилника о категоризацији, Парк природе „Мртваје горњег Потисја“ представља заштићено подручје II категорије - значајно природно добро, а на основу категоризације заштићених подручја Међународне уније за заштиту природе (IUCN), припада V категорији – Заштићени копнени предео (подручје одржаваних екосистема).

Мртваје на простору Парка природе „Мртваје горњег Потисја“ настале су пресецањем меандара приликом регулације Тисе у XIX веку и изгубиле директну везу са реком па функционишу као флувијална језера. Пресецањем меандра постале су рукавци чија су корита убрзо била засипана речним наносима. Ово се пре свега односи на Пану, где је највећи део корита у

потпуности засут и претворен у пољопривредне површине, док је преостали део плитак и замочварен. У случају Батке и Буцака, само краће, узводне деонице мртваја су засуте у потпуности, док су у средишњем и низводном делу настала флувијална језера. Природна морфологија корита је највише очувана на Мртваји наспрам Ђале.

На подручју Парка природе „Мртваје горњег Потисја“ значајне су популације строго заштићених и заштићених врста флоре и фауне, нарочито оне чије је постојање везано за водена станишта и слатине Панонског биогеографског региона. Регистровано је 7 биљних врста, 12 врста инсеката, 13 врста риба, 8 врста водоземаца, 2 врсте гмизаваца и 137 врста са статусом заштићених врста у Србији. Међународно угрожених врста према Бернској Конвенцији и директиви о стаништима броји 60 врста, 1 биљна, 4 врсте инсеката, 5 врста риба, 8 врста водоземаца, 4 врсте гмизаваца и 38 врста птица. Заштићене биљне и животињске врсте су потиснуте на подручја попут овог и њихов опстанак зависи од очувања оваквих ретких аутентичних влажних подручја.

На простору парка природе евидентирано је 227 таксона виших биљака. Врсте значајне за заштиту су: ситан пелен (*Artemisia pontica*), трава против глиста (*Artemisia santonicum*), рапави козинац (*Astragalus asper*), врањемил (*Limonium gmelinii subsp. hungaricum*), памук трава (*Salvia austriaca*), Табернемонтанова зука (*Scirpus lacustris subsp. tabernaemontani*) и мешинка (*Utricularia vulgaris*).

Забележен је значајан број бескичмењака везаних за водена и влажна станишта, што је индикатор квалитета воде у мртвајама. Евидентирано је дванаест заштићених врста у Србији од којих треба истаћи инсекте: тиски цвет (*Palingenia longicauda*), вилински коњиц (*Gamphus flavipes*) и мрав (*Liometopum microcephalum*).

Рибљи фонд чине 24 врсте, од којих се издвајају строго заштићене врсте: златни караш (*Carassius carassius*), лињак (*Tinca tinca*) и чиков (*Misgurnus fossilis*).

У границама заштићеног подручја забележено је 8 врста водоземаца и 4 врсте гмизаваца, од којих је посебно важно присуство строго заштићених врста: црвенотрби мукач (*Bombina bombina*), обична чешњарка (*Pelobates fuscus*), гаталинка (*Hyla arborea*), барска корњача (*Emys orbicularis*), белоушка (*Natrix natrix*) и рибарица (*Natrix tessellata*).

Мртваје представљају део комплекса водених станишта значајног за очување фауне птица. Орнитолошку вредност овог заштићеног подручја представљају ретке и угрожене врсте птица на гнежђењу, миграцији и зимовању. До сада је регистровано 167 врста птица, од чега је 79 врста гнездарица. Посебно је значајно присуство колонија црвене чапље (*Ardea purpurea*) у трсци на Буцаку.

На подручју Парка природе значајно је још присуство птица: кашичар (*Platalea leucorodia*), букавац (*Botaurus stellaris*), мали гњурац (*Tachybaptus ruficollis*), патка њорка (*Aythya nyroca*), еја мочварица (*Circus aeruginosus*), цврчић тршћар (*Locustella luscinioides*), вијоглава (*Jynx torquilla*). Иако се осим црвене чапље друге врсте овде не гнезде, мртваје за њих представљају значајан извор хране и одмориште приликом селидбених кретања. На мртвајама се тако хране велика бела чапља (*Casmerodius albus*), мала бела чапља (*Egretta garzetta*) и жута чапља (*Ardeola ralloides*). У густим и широким тршћацима Буџака, Батке и Пана, гнезде се букавац (*Botaurus stellaris*) и чапљица (*Ixobrychus minutus*). Многе врсте значајне су у националним и међународним размерама, што потврђује и њихово присуство на следећим листама, уредбама и конвенцијама:

- 137 врста строго заштићено према Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (Сл. Гласник РС бр. 5/2010, 47/2011, 32/2016 и 98/2016);
- 51 врста на SPEC листи, од чега на SPEC 1, односно на IUCN Црвеној листи – три, SPEC 2 – десет и SPEC 3 – тридесет и осам;
- 38 врста налази се на Додатку I Директиве о птицама, што их опредељује као врста на основу којих се номинују Natura 2000 подручја.

Водена и околна сувља станишта насељавају ретке сисарске од којих се издваја видра (*Lutra lutra*), строго заштићена врста. Присуство видре представља индикатор за чисте воде богате рибом, па је њено присуство у мртвајама изузетно важно, односно, неопходно је пажљиво управљање популацијама ове врсте.

2. ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Мртваје у оквиру заштићеног подручја Парка природе „Мртваје горњег Потисја“ представљају екосистеме са великим биолошким значајем као центри биодиверзитета и рефугијална станишта за угрожене врсте које се налазе под снажним утицајем како човекових активности, тако и природних процеса.

Потисје у Војводини представља типично аграрно подручје са свим карактеристикама културних предела Панонског биогеографског региона. Изградњом одбрамбених насипа и система мелиоративних канала, брањени део плавног подручја Тисе изгубио је своје природне карактеристике и претворен је у обрадиве површине, које су се временом спојиле са пољопривредним парцелама виших терена. Одсецањем од главног тока Тисе, четири мртваје у оквиру заштићеног подручја постале су ретензије при високим водостајима и део су мелиорационе мреже која се користи ради побољшања приноса на околним пољопривредним површинама. Становништва из насеља

која се налазе у окружењу мртваја усмерена су на активности попут лова, риболова, пашарења, интензивне пољопривреде и шумарства, тако да се простори поменутих мртваја налазе под значајним утицајем угрожавајућих фактора због искоришћавања природних ресурса овог заштићеног подручја.

УГРОЖАВАЈУЋИ ФАКТОРИ	ХОРГОШКА	ПАНА	БУЏАК	БАТКА
Интензивно шумарство у окружењу	2	-	2	-
Интензивна пољопривреда у окружењу	5	5	4	3
Викенд насеља	-	5	2	-
Салаши	-	-	-	2
Лов	2	1	4	4
Риболов	5	3	5	4
Туризам и рекреација	4	4	3	-
Загађење воде	4	3	3	2
Ширење инвазивних врста	2	2	2	5
Недостатак испаше, кошења, сече трске	1	2	1	2
Нестручно паљење вегетације	2	2	-	2
Сметлиште	-	-	3	-
Инфраструктура	2	3	1	2
Промена водног режима	3	4	3	3
Уништавање и губитак станишта	4	4	2	4
Фрагментација	5	3	3	5
УКУПНО	41	41	40	38

Табела (горе) приказује угрожавајуће факторе на простору Парка природе „Мртваје горњег Потисја“ (оцене су од 1 до 5, у зависности од јачине дејства појединачног угрожавајућег фактора).

Очувана водена и влажна станишта у оквиру Парка природе „Мртваје горњег Потисја“ су острвског типа. Окружена су пољопривредним или урбанизованим површинама при чему постоји директан утицај окружења. Појединачне мртваје су просторно међусобно веома удаљене, изузев у случају Пана и Буцака. Појас аутохтоних шума уз Тису, којим би се могла одвијати комуникација између различитих популација исте врсте, прилично је уништен и веома узак. Бетонирање и поплочане деонице обале Тисе представљају баријере за креатање многих животињских врста. Имајући у виду да се станишта налазе дубоко у зонама антропогених утицаја, представљају станишта типа рубца, чије стање зависи од интензитета и деловања ефекта рубца. С обзиром да свака од четири мртваје нема површину већу од 100 ха, представљају рубна станишта у разним фазама деградације. Формирањем заштитних појасева (пuffer зона) може се побољшати стање у стаништима и смањити негативни утицаји окружења. Заштитни појасеви могу бити остаци природне вегетације или појас ревитализованог станишта. Спровођењем мера забране и ограничења у заштитној зони, може се смањити негативан утицај окружења и боља повезаност мртваја у оквиру Парка природе.

Погоршавање квалитета воде упуштањем отпадних вода и нарушавање хидролошког режима подручја негативно утичу на квалитативни и квантитативни састав ихтиофауне. Ово се најчашће дешава услед преграђивања канала и старих меандара, као и природним процесима засипања.

Зштићено подручје Парка природе „Мртваје горњег Потисја“ се налази у пољопривредном окружењу, при чему обрађене површине досежу скоро до саме обале. Интензитет утицаја пољопривреде зависи како од удаљености станишта, тако и од постојања пољозаштитних појасева, међа, травног појаса, групација стабла и жбуња, који у одређеној мери амортизују ефекте пољопривреде. Воде које у мртваје доспевају са околних пољопривредних површина, затим и преко каналске мреже која служи за одводњавање, само додатно појачавају процесе еутрофикације и као резултат тога јавља се велико замуљење корита и обрастање воденом вегетацијом.

Хоргошка мртваја, заједно са Паном има највећу вредност утицаја угрожавајућих фактора на живи свет. У односу на степен очуваности предеоних карактеристика, присуство биодиверзитетски значајних врста за заштиту, типова станишта и израженост негативних утицаја, као највреднији локалитет за заштиту у флористичком смислу издваја се ова мртваја са пет присутних значајних врста. Погранични положај, одсуство већих насеља и самим тим смањен ниво загађења уз широко водено огледало, појас трске и присуство старог насипа условили су релативну очуваност барске, мочварне и степске флоре дуж мртваје. Ова мртваја користи се као ретенциони канал за наводњавање пољопривредних површина са обе стране границе. Непосредна близина обрадивих површина са интензивном пољопривредном производњом довела је до загађења воде и земљишта. Временом је део мезофилних и влажних ливада претворен у оранице. Усмеравање пољопривредне производње у правцу одрживог коришћења унутар заштитног појаса, у складу са вековним традицијама, треба да буде једна од мера заштите на очувању биодиверзитета.

Панска мртваја окружена је обрадивим површинама које се пружају до саме обале. У зони непосредног утицаја на мртвају налазе се земљани путеви. Релативно добар еколошки статус резултат је става већине власника викендица који простор првенствено користе за одмор и рекреацију уз умерену производњу воћа и поврћа. Власници викендица одржавају простор неговањем воћњака кошењем и уређењем обале, а тиме спречавају развој инвазивних биљних врста. Воћњаци тако формирају заштитни појас око влажних станишта и смањују дифузно загађење, које потиче од пољопривредних површина шире околине. Ипак, половина некадашњег корита је исушено, преостала половина је подељена на четири неједнака дела, са уоченим разликама у водном режиму и саставом живог света у њима.

Мртваја **Буцак** окружена је ратарским пољопривредним културама. Услед примене минералних ђубрива и пестицида који се акумулирају у седименту у облику нерастворљивих соли долази до загађења земљишта. Вештачка ђубрива изазивају еутрификацију па долази до оптерећења и нарушавања природних вредности ове мртваје.

На мртваји **Батка** присутно је коришћење воде за наводњавање околних башти, где се углавном гаје повртарске културе. Интензивна пољопривредна производња проузрокује загађења животне средине применом минералних ђубрива и пестицида. Минерална ђубрива се акумулирају у земљишту у облику различитих растворљивих соли. Употреба фосфатних ђубрива за последицу има загађење земљишта кадмијумом, уз присуство олова и никла. Ипак, у поређењу са другим мртвајама, има најмању вредност утицаја угрожавајућих фактора. Највећи проблем на мртваји Батка је ширење инвазивне врсте багремца, настале услед високог водостаја.

Основни фактор угрожавања популационе структуре врста водених бескичмењака у горе наведене четири мртваје је дифузно загађење са пољопривредних површина и тачкасто из викенд насеља, претежно на Пани (септичке јаме, баште, загађења услед кварова на нафтоводима, угоститељски објекти, кампови...).

Интензивно шумарство као угрожавајући фактор огледа се у томе да је преовлађујући тренд у низијском шумарству постало гајење брзорастућег дрвећа, посебно клонских топола (*Populus x euramericana*) и селекционисаних врба (*Salix alba*). На подручју мртве Тисе наспрам Ђале и Буцака издвојени су аутохтони шумски комплекси окружени плантажама еуроамеричких топола. Осим крчењем природних шума, клонски засади подигнути су и на просторима некадашњих наплавина, плитких бара унутар шума и осталих отворених алувијалних простора, чиме су њихове природне вредности потпуно изгубљене. На овај начин у великој мери изгубљена је специјска и генетичка разноврсност, као и изглед предела, што за последицу, поред нестанка бројних заштићених и ретких врста има, има и губитак адаптилности шумских система на климатске промене, патогене и друге биотичке и абиотичке притиске.

Поједине врсте вилинских коњица представљају добре индикатоте, тако да могу указивати на стање екосистема. На основу података о присутној фауни вилинских коњица из фамилија *Lestidae*, *Coenagrionidae*, *Platycnemididae*, *Calopterygidae*, *Gomphidae*, *Aeshnidae* и *Libellulidae*, може се извести закључак о лошијем квалитету воде у мртвајама са значајно повишеном количином органског загађења.

3. УСЛОВИ ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ И МИШЉЕЊЕ О УГРАЂЕНОСТИ УСЛОВА ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ

Република Србија
Аутономна покрајина Војводина

Покрајински секретаријат за
урбанизам и заштиту животне средине

Булевар Михајла Пупина 16, 21000 Нови Сад
Т: +381 21 487 4719 Ф: +381 21 456 738
ekurb@vojvodina.gov.rs | www.ekurb.vojvodina.gov.rs

БРОЈ: 002603237 2024 09415 004 000 000 001 04 004

ДАТУМ: 26.09.2024. године

На основу члана 9. став 9. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010-испр., 14/16, 95/18-др. закон и 71/21), члана 15, 16, 23, 24. и 39. Покрајинске скупштинске одлуке о покрајинској управи („Службени лист АПВ”, бр. 37/14, 54/14 - др. одлука, 37/16, 29/17, 24/19, 66/20 и 38/21) и члана 136. Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС”, бр. 18/16 и 95/18 - аутентично тумачење и 2/2023 - одлука УС), решавајући по захтеву ЈВП „Воде Војводине”, Булевар Михајла Пупина 25, Нови Сад у вези добијања акта о условима заштите природе за израду Годишњег програма управљања Парком природе „Мртваје горњег Потисја” за 2025. годину, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, в.д. помоћника покрајинског секретара Гојко Палалић, по Решењу о овлашћењу број 001565859 2024 09415 002 000 000 001 04 005, од 09. маја 2024. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о условима заштите природе

У складу са Стручном основом под 03 бр. 020-2885/2, од 20.09.2024. године, издатом од стране Покрајинског завода за заштиту природе, Покрајинском скупштинском одлуком о заштити Парка природе „Мртваје горњег Потисја” („Сл. лист АПВ”, бр. 35/2023), Годишњи програм управљања Парком природе „Мртваје горњег Потисја” за 2025. годину израдити под следећим условима:

- 1) Годишњи програм пре свега треба да садржи приказ природних и културно-историјских вредности заштићеног подручја, циљева заштите и одрживог коришћења, могућности и ограничења за њихово остваривање; детаљан приказ годишњих задатака на чувању, одржавању, унапређењу, приказивању и одрживом коришћењу заштићеног подручја за потребе науке, образовања, рекреације и туризма и укупног социо-економског развоја; приказ конкретних послова на изради и доношењу управљачких докумената, приказ задатака на обележавању заштићеног подручја, заснивању информационог система и противпожарној заштити; приказ субјеката и организационих и материјалних услова за извршења програма, висине и извора потребних финансијских средстава;
- 2) Програм ускладити са Планом Управљања ПП „Мртваје горњег Потисја”, за период 2024-2033. година, као и са чланом 16. Покрајинске скупштинске одлуке о заштити ПП „Мртваје горњег Потисја” („Сл. лист АПВ”, бр. 35/2023);
- 3) Текст плана ускладити са мерама заштите и унапређења утврђеним Покрајинском скупштинском одлуком о заштити ПП „Мртваје горњег Потисја” („Сл. лист АПВ”, бр. 35/2023);
- 4) Планирати израду геодетског пројекта обележавања граница и активности на обележавању граница заштићеног подручја у складу са Правилником о начину обележавања заштићених природних добара („Службени гласник РС”, бр.: 30/92, 24/94 и 17/96);
- 5) Приликом дефинисања активности на унапређењу стања заштићеног подручја, дати приоритет следећим задацима:
 - Планирати сузбијање инвазивних врста. Временски распоред и учесталост активности на сузбијању инвазивних врста планирати у складу са животним циклусом појединачних врста. Применити методе које обезбеђују трајно уништење јединки вишегодишњих инвазивних врста које се обнављају из подземних делова;

- Планирати израду пројекта ревитализације најугроженијих станишних типова, као и примену мера активне заштите одређених биљних и животињских врста;
- 6) Приликом дефинисања активности на праћењу стања природних вредности:
 - Планирати израду базе података о стању локалних популација најзначајнијих биљних и животињских врста;
 - Поред праћења стања популација најзначајнијих врста, планирати и праћење годишњих осцилација водног режима, и то директно (нпр. плављеност влажних станишта) и преко стања изабраних индикаторских врста;
 - Израдити правилнике о водном режиму у појединачним мртвајама, које су у складу са захтевима заштићених природних вредности;
- 7) Планирање сарадње са другим институцијама треба да укључује и учешће на заједничким пројектима конкурса међународних фондова;
- 8) Планирати радове на презентацији и промоцији заштићеног подручја (интернет сајт, промотивни материјал, комуникација са локалном заједницом и корисницима простора);
- 9) Текст Годишњег програма управљања доставити доносиоцу Решења на мишљење о испуњености о уграђености услова заштите природе.

Образложење

Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине је примио захтев ЈВП „Воде Војводине“, Булевар Михајла Пупина 25, Нови Сад, бр. II-177/19-24, од 03.09.2024. године у вези добијања акта о условима заштите природе за израду Годишњег програма управљања Парком природе „Мртваје горњег Потисја“ за 2025. годину.

На основу члана 9. Закона о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 91/10 – исправка, 14/16, 95/18 – др. закон и 71/21), акт о условима заштите природе за заштићено подручје које проглашава надлежни орган аутономне покрајине, издаје Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине у виду решења, по претходно прибављеној стручној основи од Покрајинског завода за заштиту природе. На основу члана 9. став 5. Закона о заштити природе, по захтеву Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине, Покрајински завод за заштиту природе издао је Стручну основу под 03 бр. 020-2885/2, од 20.09.2024. године по предметном захтеву.

Предметно подручје за које се планира израда Годишњег програма управљања за 2025. годину се налази у ПП „Мртваје горњег Потисја“ (Покрајинска скупштинска одлука о заштити ПП „Мртваје горњег Потисја“ („Сл. лист АПВ“, бр. 35/2023)). У складу са Покрајинском скупштинском одлуком, члан 16. предвиђена је израда Годишњег програма управљања, а чланом 17. израда Правилника о унутрашњем реду и чуварској служби.

У складу са горе наведеним издаје се Решење о условима заштите природе за израду Годишњег програма управљања Парком природе „Мртваје горњег Потисја“ за 2025. годину, уз примену наведених мера и ограничења. За све друге радове/активности на предметном подручју или промене потребно је поднети нови захтев.

На основу увида у захтев за издавање услова заштите природе и цитираних прописа, донето је решење као у диспозитиву.

Такса на захтев и такса за решење по тар. бр. 1 и тар. бр. 5 су наплаћене у складу са Покрајинском скупштинском одлуком о Покрајинским административним таксама („Службени лист АПВ“ бр.40/19, 59/20-усклађени дин. изн., 45/21-усклађени дин. изн., 54/21, 52/2022 – усклађени дин. изн. и 43/2023 – усклађени дин. изн.), а подносилац захтева је ослобођен плаћања таксе у складу са тар. бр. 22, тачка 2.

Поука о правном средству:

Против овог Решења може се изјавити жалба Министарству заштите животне средине, Београд, у року од 15 дана од дана пријема овог Решења. Жалба се предаје Покрајинском секретаријату за урбанизам и заштиту животне средине у Новом Саду, Булевар Михајла Пупина бр. 16, непосредно или путем поште, уз доказ о уплати Покрајинске административне таксе у износу 450,00 динара на текући рачун бр. 840-742231843-30, позив на број: 252230941501 по моделу 97.

В.Д. ПОМОЋНИКА ПОКРАЈИНСКОГ СЕКРЕТАРА

Гојко Палалић

ГОЈКО	Digitally signed by
ПАЛАЛИЋ	ГОЈКО ПАЛАЛИЋ
011188641	011188641 Auth
Auth	Date: 2024.09.26
	11:43:09 +02'00'

Доставити:

1. Управљачу Парка природе „Мртваје горњег Потисја“, ЈВП „Воде Војводине“, Булевар Михајла Пупина 25, 21000 Нови Сад
2. Покрајинском заводу за заштиту природе, Радничка 20а, 21000 Нови Сад
3. Покрајинском секретаријату за урбанизам и заштиту животне средине – Сектор за инспекцијске послове, Булевар Михајла Пупина 16, 21000 Нови Сад
4. Архиви

Република Србија
Аутономна покрајина Војводина
Покрајински секретаријат за
урбанизам и заштиту животне средине

Булевар Михајла Пупина 16, 21000 Нови Сад
Т: +381 21 487 4719 Ф: +381 21 456 238
ekourb@vojvodina.gov.rs | www.ekourbapv.vojvodina.gov.rs

БРОЈ: 002603205 2024 09415 004 000 000 001 04 007 ДАТУМ: 06.12.2024. године

На основу члана 9. став 18. Закона о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010-испр., 14/16, 95/18-др. закон и 71/21) и члана 39. Покрајинске скупштинске одлуке о покрајинској управи („Службени лист АПВ“, бр. 37/14, 54/14 - др. одлука, 37/16, 29/17, 24/19, 66/20 и 38/21), решавајући по захтеву ЈВП „Воде Војводине“ из Новог Сада за давање Мишљења о испуњености услова заштите природе у Предлог Годишњег програма управљања Парком природе „Мртваје горњег Потисја“ за 2025. годину, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, в.д. помоћника покрајинског секретара Гојко Палалић, по Решењу о овлашћењу број 001637070 2024 09415 004 000 000 001 01 003, од 09. маја 2024. године, даје следеће

МИШЉЕЊЕ

ЈВП „Воде Војводине“ из Новог Сада упутио је захтев бр. II-177/23-24, од 12.11.2024. године за давање Мишљења о испуњености услова заштите природе у Предлог Годишњег програма управљања Парком природе „Мртваје горњег Потисја“ за 2025. годину (Покрајинска скупштинска одлука о заштити Парка природе „Мртваје горњег Потисја“ за 2025. годину, „Сл. лист АПВ“, 35/23). Уз захтев достављена је следећа документација: Предлог Годишњег програма управљања Парком природе „Мртваје горњег Потисја“ за 2025. годину.

За израду Годишњег програма управљања Парком природе „Мртваје горњег Потисја“ за 2025. годину Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине је издао Решење о условима заштите природе бр. 002603205 2024 09415 004 000 000 001 04 004, од 26.09.2024. године, након прибављене Стручне основе Покрајинског завода за заштиту природе под 03 бр. 020-2885/2, од 20.09.2024. године.

Увидом у достављени Предлог Годишњег програма управљања Парком природе „Мртваје горњег Потисја“ за 2025. годину утврђено је да су услови заштите природе из Решења усаглашени и инкорпорирани у текст предметног Програма, с тога Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине даје позитивно Мишљење и сматра да процедура усвајања може бити настављена.

В.Д. ПОМОЋНИКА ПОКРАЈИНСКОГ СЕКРЕТАРА

Гојко Палалић

ГОЈКО
ПАЛАЛИЋ
011188641
Auth

Digitally signed by
ГОЈКО ПАЛАЛИЋ
011188641 Auth
Date: 2024.12.06
11:02:18 +01'00'

Доставити:

- ЈВП „Воде Војводине“, Булевар Михајла Пупина 25, 21000 Нови Сад
- Архиви

384

4. ПРИОРИТЕТНЕ АКТИВНОСТИ И МЕРЕ НА ЗАШТИТИ, ОДРЖАВАЊУ, ПРАЋЕЊУ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊУ ПРИРОДНИХ И СТОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

Годишњим програмом управљања Парком природе „Мртваје горњег Потисја“, дефинисани су начини спровођења заштите, коришћења и управљања заштићеним подручјем, одређене су смернице и приоритети за заштиту, очување и унапређење природних вредности, уз уважавање потреба локалног становништва.

Приоритетне активности у Парку природе „Мртваје горњег Потисја“, подразумевају низ мера и активности које произилазе из Закона о заштити природе, Одлуке о заштити овог подручја и других прописа који имају за циљ његову заштиту и развој.

Ради што ефикасније заштите и унапређења Парка природе, за реализацију предметног Програма за 2025. годину, потребно је дати приоритет следећим активностима:

- Наставак обележавања граница заштићеног подручја (на мртвајама Пана, Буцак и Батка);
- Планирати сузбијање инвазивних врста уз планирање временског распореда и учесталости активности у складу са животним циклусом појединачних врста. Применити методе које обезбеђују трајно уништење јединки вишегодишњих инвазивних врста које се обнављају из подземних делова;
- Планирати израду пројекта ревитализације најугроженијих станишних типова, као и примену мера активне заштите одређених биљних и животињских врста;
- Планирати израду базе података о стању локалних популација најзначајнијих биљних и животињских врста;
- Праћење годишњих осцилација водног режима преко одређених влажних станишта и преко стања изабраних индикаторских врста;
- Планирати израду правилника о водном режиму у појединачним мртвајама, које су у складу са захтевима заштићених природних вредности;
- Планирати успостављање сарадње са корисницима простора и развој екотуристичких садржаја;
- Планирати сарадњу са другим институцијама и учешће на заједничким пројектима и конкурсима међународних и домаћих фондова;
- Планирати радове на презентацији и промоцији заштићеног подручја.

5. ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНО - ИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

У циљу формирања научно - стручне и информационо - документационе основе о стању и вредностима Парка природе „Мртваје горњег Потисја“, са научним и васпитно - образовним институцијама планирана је реализација следећих активности које се базирају пре свега на очувању биодиверзитета, као полазној основи за заштиту и унапређење угрожених и ретких врста:

- праћење стања популација ретких и угрожених биљних и животињских врста од стране чуварске службе и стручних сарадника и извештавање Покрајинског завода за заштиту природе о насталим променама;
- дефинисање услова неопходних за очување разноврсности врста и станишта, која представљају темељну вредност парка природе;
- спровођење контроле развоја емерзне вегетације којом се сужава водено огледало и угрожава опстанак заштићених и строго заштићених врста флоре и фауне;
- упознавање омладине и деце са хидролошком основом Војводине (водним ресурсима) и системима управљања вода (наводњавање, одводњавање, одбрана од поплава, заштита вода) као и подизање свести о значају заштите овог и сличних подручја;
- едукација корисника простора, што се посебно односи на најмлађе нараштаје и пољопривреднике који гравитирају овим подручјем, ради усклађивања њихових активности са потребама очувања природних и културних вредности парка природе;
- окупљање научне и стручне јавности, ученика, студената, љубитеља природе и становника локалних заједница и др.;

6. ПРОСТОРНА ИНДЕНТИФИКАЦИЈА И ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ НА ОДРЖИВОМ КОРИШЋЕЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ, РАЗВОЈУ И УРЕЂЕЊУ ПРОСТОРА

Парк природе „Мртваје горњег Потисја“ налази се зони међународног еколошког коридора реке Тисе, која је практично главна веза између просторно удаљених мртваја. Преко овог коридора омогућава се миграција врста. Мртваје представљају значајну компоненту ширег подручја и значајне за очување биодиверзитета влажних станишта.

Заштићено подучје простира се на површини од 304,77 ha и са својим природним погодностима значајно је са еколошког аспекта и има велики потенцијал за развој еко и спортско-рекреативних облика туризма.

У циљу обезбеђивања основних начела заштите у Парку природе „Мртваје горњег Потисја“, одрживо коришћење природних ресурса неопходно је ограничити и усмерити на активности које не могу да наруше својства подручја због којих је заштита успостављена. У складу са наведеним, потребно је ускладити привредне делатности са потребама заштите природе и њеног очувања и успоставити контролу над њиховим спровођењем.

Режими заштите, мере очувања, унапређења, ограничења, забрана и коришћења, дефинисане Покрајинском скупштинском одлуком о заштити Парка природе „Мртваје горњег Потисја“ (као заштићеног подручја), представљају оквир за одређивање циљева и следећих активности које ће се спроводити до краја 2025. године:

- обележавање заштићеног подручја поставком табли на свакој од четири мртваје;
- постављање дрвених елемената (табле, мобилијари, канте,...)
- у циљу унапређења рада и опремања чуварске службе, набавка аутомобила ради лакше контроле деоница мртваја.

Све наведене активности које су планиране за реализацију у наредној години, спроводиће се контролисано, уз надзор стручних служби ЈВП Воде Војводине и у складу са условима заштите природе које прописује Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине.

7. АКТИВНОСТИ НА ПРОМОЦИЈИ ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Еко- маркетинг

Основни садржај промотивних и културно-едукативних активности у Парку природе „Мртваје горњег Потисја“ заснива се на планирању развоја и креирању програма екотуризма, који би за циљ имао подстицање одговорности локалног становништва према животној средини, очувању природних целина и културне баштине. Активности ће се убудуће реализовати у сарадњи са свим заинтересованим субјектима путем различитих акција, едукативних програма, манифестација и кампова. Посебан акценат биће усмерен на активности намењене деци предшколског и школског узраста.

Туризам и рекреација

Мртваје представљају атрактивна природна окружење за одмор и рекреацију. Уз богатство живог света, очуваних природних вредности и прелепе пејзаже, чини атрактивно место за организовање програма едукације, рекреације, као и развој екотуризма. Активности на развоју еко туристичких садржаја овог заштићеног подручја засниваће се на анализи постојећих вредности Парка природе и плановима за унапређење истих, као и развој нових вредности.

8. ОБЛИЦИ САРАДАЊЕ И ПАРТНЕРСТВА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУГИМ ВЛАСНИЦИМА И КОРИСНИЦИМА НЕПОКРЕТНОСТИ

Управљач, ЈВП „Воде Војводине“, од проглашења подручја Мртваје горњег Потисја, као заштићеног подручја, настоји да оствари квалитетну сарадњу са локалним самоуправама, локалним становништвом, и другим корисницима парка природе, што ће остати приоритет и у наредном периоду.

Виталан значај и интерес за заштићено подручје представља усаглашени и заједнички рад свих субјеката који су надлежни за заштиту и развој природних вредности овог подручја, спровођење обавеза и прописа који проистичу из одређених законских и подзаконских аката, као и оних субјеката који живе и раде у заштићеном подручју. Из тих разлога, веома је значајно да локалне заједнице препознају природне вредности подручја у коме живе, схвате значај његовог очувања, прихвате концепт заштите и одрживог развоја, који је опште прихваћен и у другим европским земљама, а то је предност живљења и рада у заштићеном природном добру.

У циљу квалитетнијег управљања овим подручјем, ЈВП Воде Војводине, у 2025. години, успоставиће сарадњу са следећим надлежним државним органима, општинама, стручним и научним институцијама, невладиним сектором, физичким и правним лицима и другим заинтересованим субјектима:

- Министарствима надлежним за питања животне средине и одрживи развој, пољопривреде, шумарства и водопривреде, науку и технолошки развој и привреде;
- Покрајинским секретаријатом за урбанизам и заштиту животне средине;
- Покрајинским секретаријатом за пољопривреду, водопривреду и шумарство;
- Покрајинским заводом за заштиту природе;
- Локалним самоуправама (општинама и месним заједницама);
- Средствима јавног информисања;

- Управљачима других заштићених подручја.

9. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И ДРУГЕ МАТЕРИЈАЛНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ИЗВРШАВАЊЕ ПОВЕРЕНИХ ПОСЛОВА У УПРАВЉАЊУ ЗАШТИЋЕНИМ ПОДРУЧЈЕМ И НАЧИН ЊИХОВОГ ОБЕЗБЕЂЕЊА

На основу члана 69. Закона о заштити природе ("Сл. гласник РС", бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 - испр., 14/2016 и 95/2018 - др. закон и 71/2021), финансирање заштићених подручја обезбеђује се из:

- средстава буџета Републике Србије, АП Војводине, односно јединице локалне самоуправе;
- накнаде за коришћење заштићеног подручја;
- прихода остварених у обављању делатности и управљања заштићеним подручјем;
- средстава обезбеђених за реализацију програма, планова и пројеката у области заштите природе;
- донација, поклона, помоћи;
- других извора у складу са законом (средства из фондова ЕУ).

За реализацију активности обухваћених Годишњим програмом управљања овим подручјем за 2025. Годину, потребно је обезбедити средства из неких од наведених извора предвиђених законом, сагласно одређеним програмским активностима пројекта.

Надзорни одбор ЈВП „Воде Војводине“ на заседању 32. седнице одржане 6. 12. 2024. године, донео је Одлуку о висини накнада за коришћење заштићеног подручја Парка природе „Мртваје горњег потисја“ у 2025. години („Сл. лист АПВ“ бр. 56/2024.) као и Одлуку о утврђивању ценовника за пружање услуга ЈВП „Воде Војводине“ Нови Сад чиме ће на основу Закона о накнадама за коришћење јавних добара и Закона о заштити природе, бити остварени услови да се остварени приход од накнада за коришћење заштићеног подручја, улаже у заштиту и развој Парка природе „Мртваје горњег потисја“ у 2025. години („Сл. лист АПВ“ бр. 56/2024.) и на тај начин подстакне већи напредак овог природног добра у будућности.

Планирана финансијска средства за 2025. годину са извором финансирања:

НАЗИВ АКТИВНОСТИ	ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА	ПЛАНИРАНИ ИЗНОС У ДИНАРИМА са ПДВ-ом
1. Набавка аутомобила	АПВ	3.000.000,00
2. Набавка и монтажа дрвених елемената (табле, мобилијари, канте, ...)	ЈВП Воде Војводине	300.000,00
3. Поставка табли за обележавање заштићеног подручја са степеном заштите и стаништима строго заштићених врста	ЈВП Воде Војводине	100.000,00
УКУПНО		3.400.000,00

